

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 29^{ης} ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1947

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΛΙΤΣΟΥΝΑΚΗ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

ΔΕΞΙΩΣΙΣ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ Κ^{ος} ΙΩΝΝ. ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΥ

Ἡ Ἀκαδημία ὑπεδέχθη ἐπισήμως τὸ νέον τακτικὸν μέλος αὐτῆς ἐν τῇ τάξει τῶν Θετικῶν Ἐπιστημῶν κ. Ἰωάννην Τρικκαλινόν. Εἰς τὴν συνεδρίαν παρέστησαν καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, ἀντιπρόσωποι τοῦ Μακαριωτάτου καὶ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καὶ ἄλλοι προσκεκλημένοι.

Ὁ *Πρόεδρος* ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς συνεδρίας ἐχαιρέτισε διὰ τῶν κατωτέρω τὸν νέον Ἀκαδημαϊκὸν ἐγχειρίσας αὐτῷ τὰ ἀκαδημαϊκὰ διάσημα καὶ τὸ δίπλωμα τῆς ἐκλογῆς.

*Κύριε Ἀκαδημαϊκὲ Ἰωάννη Τρικκαλινέ,
Ἀγαπητὲ Συνάδελφε,*

Συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 32 τοῦ ἐσωτερικοῦ Κανονισμοῦ τῆς Ἀκαδημίας, κατὰ τὴν δημοσίαν συνεδρίαν καθ' ἣν δεξιούται αὕτη ἐπισήμως τὸν νέον Ἀκαδημαϊκόν, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας προσφωνεῖ αὐτὸν καταλλήλως.

Ἡ ὀλομέλεια τῆς Ἀκαδημίας ἐξέλεξεν Ὑμᾶς ἐν τῇ 435ῃ συνεδρίᾳ αὐτῆς, τῇ 6 Μαρτίου 1947, τακτικὸν μέλος, καὶ ἡ ἐκλογὴ αὕτη ἐνεκρίθη διὰ Βασιλικῆς Διατάγματος ἐκδοθέντος τῇ 29ῃ Ἀπριλίου 1947 καὶ δημοσιευθέντος τῇ 7ῃ Μαΐου τοῦ αὐτοῦ ἔτους (Τεῦχ. Γ'. ἀρ. 7).

Προσαγορεύω λοιπὸν Ὑμᾶς σήμερον ἐν ὀνόματι τῆς Ἀκαδημίας κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην τελετὴν καὶ συγχαίρω ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ Ὑμῶν.

Ἡ Ἐπιστήμη τὴν ὁποίαν θὰ ἀντιπροσωπεύητε ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ, ἡ ἐπιστήμη τῆς φυσικῆς Γεωγραφίας, δὲν ἔσχε μέχρι τοῦδε ἄλλον ἀντιπρόσωπον ἐν

αὐτῆ. Ἐὰν ὁ μέγας φιλόλογος Wilamowitz εἶπεν ὅτι ἡ ἱστορία ἐκάστου πεπολιτισμένου λαοῦ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ εἰπώμεν ὅτι καὶ πᾶσα σχεδὸν ἐπιστήμη περιλαμβανομένη ἐν τῷ πολιτισμῷ ἀρχίζει καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα.

Καὶ τῆς ἰδικῆς σας λοιπὸν ἐπιστήμης αἱ πρῶται ἀρχαὶ ἀνάγονται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἀρχαιότητα καὶ ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρῃ τις μόνον τοὺς Πυθαγορείους καὶ τοὺς Ἴωνας φιλοσόφους καὶ ἰδίᾳ τὸν Ἐρατοσθένη. Ὁ Ἐρατοσθένης μάλιστα εἶχεν ἐφεύρει τρόπον μετρήσεως τῆς περιφερείας τῆς γῆς μὲ ἐκπληκτικὴν προσέγγισιν πρὸς τὴν σημερινὴν περὶ τούτου ἀλήθειαν.

Ἀλλὰ ἡ ἐξέλιξις καὶ ἀνάπτυξις τῆς ἐπιστήμης σας εἰς ὃν βαθμὸν ἔχει φθάσει σήμερον, εἶναι φυσικὰ ἐπιγέννημα τῶν νεωτέρων χρόνων. Αὕτη ἀρχεται κυρίως ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 15ου αἰῶνος καὶ συνδέεται πρὸς τὰ ὀνόματα τοῦ ἐκ Νυρεμβέργης Γεωργίου Hartmann καὶ τοῦ μεγάλου Γαλιλαίου καὶ Toricelli. Εἰδικώτερον δὲ ἡ ἐξέτασις τῆς μορφολογίας τῆς Γῆς ἀρχεται ἀπὸ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου von Humboldt εἰς τὸ περίφημον βιβλίον του *Über die mittlere Höhe der Kontinente*, τὸ ὁποῖον ἐξεδόθη τῷ 1843. Τὸ πεδῖον λοιπὸν τῶν ἐρευνῶν σας δὲν εἶναι ἡ ποικίλη ἐξηρεύνησις τοῦ θαύματος τῆς φύσεως τὸ ὁποῖον καλεῖται ἄνθρωπος, τὸ ὁποῖον τόσον μεγάλα θαύματα περιέχει. Ἡ ἐρευνά σας εἶναι ἡ κατοικία τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ μεγάλῃ γῆ, τὴν ὁποίαν ὁ Πλάτων καλεῖ γεννήτειραν γαῖαν. Ἐὰν ἤμην πανθειστῆς θὰ σᾶς ἐκάλουν θεολόγον κατὰ τὸ δόγμα *Natura sive deus* καὶ *deus sive natura*.

Ἡμεῖς οἱ παλαιότεροι ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ χαίρομεν, ὅταν βλέπωμεν νὰ εἰσερχῶνται ἐπαξίως εἰς αὐτὴν φυσιοδίφαι, τῶν ὁποίων ἔχει μεγάλην ἀνάγκην ἡ Ἀκαδημία μας.

Δυστυχῶς καὶ αὐτῶν καὶ τῶν θεραπευόντων τὰς λεγομένας πνευματικὰς ἐπιστήμας δὲν ἔχει μεγάλην ἀφθονίαν καὶ ἐπάρκειαν ἢ μικρὰ καὶ αἰωνίως ταλαιπωρουμένη πατρις ἡμῶν.

Ἡ χαρὰ ἡμῶν διὰ τοῦτο εἶναι ἀκόμη μεγαλυτέρα, ὅταν ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὴν Ἀκαδημίαν εἶναι, ὡς τοῦτο συμβαίνει μὲ ὑμᾶς, ἀνὴρ διακεκριμένος ἐν τῇ ἐπιστήμῃ του, ἀλλὰ διακρινόμενος καὶ ὡς πρὸς τὸ εὐθὺ ἠθὸς του καὶ τὸν ἀκέραιον χαρακτῆρά του.

Ἡ μακρὰ δεκαετὴς παραμονὴ ὑμῶν πρὸς ἐπιστημονικὰς μελέτας ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ἰσπανίᾳ ὑπῆρξεν ὠφέλιμος ὡς πρὸς ἀμφοτέρωτα ταῦτα.

Ὁμολογεῖτε εὐγνωμόνως τὴν βοήθειαν ἣν παρέσχεν εἰς ὑμᾶς ἐν Γοτίγγῃ ἡ *Notgemeinschaft* τῆς Γερμανικῆς ἐπιστήμης εἰς τὴν ὁποίαν ὅμως ὑπάρχει μόνον *Gemeinschaftliche Not* τῆς ἐπιστήμης.

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν τρέφει τὰς ἀρίστας ἐλπίδας μὲ τὴν εἴσοδον ὑμῶν εἰς αὐτήν.

Ἀγαπητὲ Συνάδελφε,

Ἐξ ὀνόματος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν χαιρετίζω Ὑμᾶς ἐγκαρδίως καὶ ἔχω τὴν ἰδιαιτέραν χαρὰν νὰ ἐγχειρίσω εἰς Ὑμᾶς τὸ ἐπίσημον ἔγγραφο τοῦ διορισμοῦ σας καὶ νὰ Σᾶς περιβάλω μὲ τὸ Ἀκαδημαϊκὸν σῆμα τῆς ἀλύσεως.

Μετὰ τὸν χαιρετισμὸν τοῦ Προέδρου, ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. **Ἐμμ. Ἐμμανουήλ** προσεφώνησε τὸν κ. **Ἰ. Τρικκαλινὸν** διὰ τῶν ἐξῆς:

Κύριε Συνάδελφε,

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν μοῦ παρέχει σήμερον τὴν εὐτυχίαν νὰ σᾶς ἀπευθύνω τὸ ΚΑΛΩΣ ΗΛΘΑΤΕ εἰς τὸ ἀνώτατον τοῦτο πνευματικὸν τέμενος.

Δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀναπτύξω εἰς τὸ ἀκροατήριον τὸ ἐπιστημονικὸν ἔργον σας, διότι ἡ στιγμή αὐτὴ δὲν εἶναι κατάλληλος πρὸς ἀνάλυσιν ἢ κριτικὴν ἀναπτύξιν ἔργου τόσον σοβαροῦ καὶ διὰ τοὺς περισσοτέρους τῶν ἀκροατῶν δυσνοήτου, ἀλλ' εἶναι στιγμή τῆς ὀφειλομένης ἀναγνωρίσεως τῶν δημιουργικῶν σας προσπαθειῶν, τὰς ὁποίας ἐπιδεξίως ἐφέρατε εἰς πέρας. Ἄλλως τε ἡ κριτικὴ διὰ τὴν ἐκλογὴν σας ἐπιτροπεία περιέγραψε λεπτομερῶς τὴν ἐπιστημονικὴν δρᾶσιν σας εἰς τὸν κλάδον εἰς ὃν τόσον ἐπιτυχῶς διακονεῖτε, ἡ οἰκεία τάξις ὁμοθυμῶς ἀπεδέχθη τὴν εἰσήγησίν της, ἡ ὀλομέλεια σᾶς ἐτίμησε διὰ τῆς ψήφου της καὶ σήμερον ἡ Ἀκαδημία ἐγκαρδίως σᾶς ὑποδέχεται.

Ὁ παλαιὸς μεθ' ὑμῶν σύνδεσμός μου καὶ ἡ εἰλικρινὴς ἐκτίμησίς μου, ἦν ἀπεκόμισα κατὰ τὴν πολυετῆ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ συνεργασίαν μας, μοῦ ἐπιτρέπουν νὰ σκιαγραφῆσω ἐν συντόμῳ κατὰ τὴν στιγμήν αὐτὴν τὴν δρᾶσίν σας ὡς ἐπιστήμονος καὶ ὡς ἀνθρώπου ἂν καὶ φοβοῦμαι μὴ προσκρούσω εἰς τὴν μετριοφροσύνην σας, ἥτις μετὰ τῆς γνωστῆς εὐθύτητός σας ἀποτελοῦν τὰ χαρακτηριστικὰ διακοσμητικὰ παράσημά σας.

Ἄν ἐγεννήθητε εἰς τὸ χωρίον τῆς Ἠλείου Συρράκων ἀπὸ γονεῖς πτωχοῦς, ἂν ὁ μαθητικὸς βίος σας διέρρευσεν ἐν μέσῳ στερήσεων καὶ ὁ φοιτητικὸς ἐν μέσῳ πολλῶν δυσχερειῶν, ἢ πρὸς τὴν μάθησιν καὶ τὴν ἐπιστήμην ἔφεσίς σας οὔτε ἐκάμφθη οὔτε ἠλαττώθη. Τοῦναντίον τὸ θάρρος σας ἐτονώθη καὶ κατωρθώσατε οὕτω νὰ ἰσοπεδώσετε τὰς ἀκάνθας καὶ τὰ πετρώματα ποῦ ἔφραττον τὸν δρόμον σας.

Ὅκταετὴς μόλις, μαθητὴς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ἔνεκα οἰκονομικῆς καταστροφῆς τῶν γονέων σας, διεκόψατε τὰς σπουδὰς σας ἐπὶ διεικνείαν καὶ εἰργάσθητε

ὡς ἄπλοῦς ἐργάτης τῶν μεταλλείων Λαυρίου διὰ νὰ διαθρέψητε τοὺς γονεῖς σας μὲ ἡμερομίσθιον δρχ. 1,75. Ἀκολούθως τῇ ἀρωγῇ τοῦ ἐν Λαυρίῳ θείου σας ἐπερατώσατε τὸ Ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ εἶτα τὸ Β' Βαρθάκειον Γυμνάσιον Ἀθηνῶν. Νέα ὅμως πάλιν οἰκονομικὴ καταδρομὴ τῆς εἰμαρμένης ἐπιβραδύνει τὴν ἐγγραφὴν σας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ὥστε μόλις τὸ 1908 ἐνεγράφητε εἰς τὴν Φυσικομαθηματικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου, ἐνῶ δὲ πάντοτε εἰργάζεσθε πρὸς συντήρησίν σας, τὸ 1912 ἐν μέσῳ βιοτικῶν δυσχερειῶν ἐλάβετε τὸ πτυχίον τῆς οἰκείας Σχολῆς.

Τὸ 1920 ἐστάλητε ὡς ὑπότροφος τοῦ κληροδοτήματος τοῦ συμπατριώτου σας Μπαλτατζῆ εἰς Γερμανίαν πρὸς σπουδὴν τῆς Φυσικῆς Γεωγραφίας, κλάδου τόσον χρησίμου, ἀγνώστου δὲ εἰς τὴν χώραν μας. Εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Γοτίγγης ἐφοιτήσατε μέχρι τοῦ 1924 καὶ ἀκολούθως μετέβητε ἐπὶ διεικνίαν, τῇ ἐντολῇ τοῦ καθηγητοῦ σας εἰς Ἰσπανίαν, δαπάναις γερμανικοῦ Ὁργανισμοῦ ἐνισχύσεως ἐρευνῶν, πρὸς παρασκευὴν τῆς διδακτορικῆς σας διατριβῆς καὶ τὸ 1927 ἀνηγορεύθητε διδάκτωρ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Γοτίγγης.

Ὅτε διεκόπη ἡ ὑποτροφία σας, ἔνεκα τῆς ἐπιμελείας σας, προτάσει τοῦ καθηγητοῦ σας Stille ἐτύχαιε οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως ὑπὸ τῆς Notgemeinschaft der Deutschen Wissenschaft πρὸς συνέχισιν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν σας ἐν τῷ Γεωφυσικῷ Ἰνστιτούτῳ τῆς Göttingen.

Κατὰ τὸ χειμερινὸν ἐξάμηνον τοῦ 1927 κατεγίναιε εἰς τὴν μεταλλευτικὴν Ἀκαδημίαν τῆς Freiberg Sa εἰς νέας μελέτας μέχρι τοῦ 1930, τὰς ὁποίας ἐπερατώσατε τῇ εὐγενεῖ ἐνισχύσει τῶν ὁμογενῶν κ. κ. Κωνσταντινίδου καὶ Παπαστραῦτου καὶ κατόπιν ἐξετάσεων ἐτύχαιε διπλώματος καὶ μηχανικοῦ μεταλλείων ἐν Freiberg Sa.

Μετὰ δεκαετῆ ἀπουσίαν ἐν Γερμανίᾳ προσεκλήθητε τὸ 1930 ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου συναδέλφου Κτενᾶ, ἵνα ἐπιστρέψητε εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὸν Ἰανουάριον δὲ τοῦ 1931 ἐξελέγητε παμψηφεὶ καθηγητὴς τῆς Φυσικῆς Γεωγραφίας εἰς τὴν Φυσικομαθηματικὴν Σχολὴν τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου.

Αἱ γεωφυσικαὶ ἐργασίαι σας, δημοσιευθεῖσαι γερμανιστί, ἰσπανιστί καὶ ἑλληνιστί εἰς εἰδικὰ περιοδικὰ τῆς ἀλλοδαπῆς καὶ τῆς ἡμεδαπῆς, ἀναφερόμεναι καὶ εἰς διδακτικὰ συγγράμματα, ἀποτελοῦν πλουσίας συμβολὰς εἰς τὰς γεωλογικὰς καὶ γεωφυσικὰς ἐρεῦνας. Δὲν θὰ ἐπιμείνω τὴν ὥραν αὐτὴν νὰ ἐξάρω τὸ περιεχόμενον καὶ τὴν σπουδαιότητα ἐκάστης ἐξ αὐτῶν, θὰ ἀρκεσθῶ μόνον νὰ τονίσω τοῦτο, ὅτι τὰ ⁹/₁₀ ἐξ αὐτῶν ἀφορῶσιν εἰς τὴν ἐρευναν τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους καὶ τὴν διερεῦνησιν τῆς τεκτονικῆς δομῆς τῆς Ἑλλάδος.

Τὴν εἰς τὴν ἐρευναν ἀφοσίωσίν σας πλαισιώνει ὁ πρὸς τὸ δίκαιον ἄτεγκτος

χαρακτήρ σας καὶ τὸ θάρρος τῆς γνώμης σας. Τὰ προσόντα αὐτά, οὐχὶ συνήθη σήμερον, ἀποτελοῦν ἐξαιρετικὸν γνώρισμα τοῦ ἀληθοῦς ἐπιστήμονος.

Ὁ βίος σας ἀποτελεῖ παράδειγμα πρὸς μίμησιν. Δὲν συνητήσατε εὐμάριαν καὶ ἡρεμίαν. Ἀπογοητεύσεις καὶ στερήσεις ἦσαν τὰ ἐφόδια τῆς ζωῆς σας. Ἐνικήσατε, Κύριε συνάδελφε, καὶ ἡ πατρίς σας ἀμείβει τὴν νίκην σας.

Συνεπῆς πρὸς τὴν περὶ τῆς συντομίας τοῦ λόγου μου ὑπόσχεσιν, Σᾶς εὐχοχομαι καὶ πάλιν τὸ ΚΛΑΩΣ ΗΛΘΑΤΕ μεταξύ μας καὶ σᾶς παραδίδω τὸν λόγον, ἀγαπητὲ φίλε.

Ὁ νέος Ἀκαδημαϊκὸς κ. **Ἰ. Τρικκαλινὸς** λαβὼν ἀκολούθως τὸ λόγον ὠμίλησεν ἔχων θέμα: «*Ἡ μορφογενετικὴ ἐξέλιξις τῆς γῆς*».

Ἀνερχόμενος ἐπὶ τὸ βῆμα τοῦτο θεωρῶ καθήκόν μου, ὅπως εὐλαβῶς εὐχαριστήσω τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἐπικύρωσιν τῆς ἐκλογῆς μου ὡς τακτικοῦ μέλους τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ τὴν ὀλομέλειαν τοῦ Σώματος διὰ τὴν τόσον τιμητικὴν δι' ἐμὲ ὑπόδειξιν.

Ἐπίσης εὐχαριστῶ τὸν ἀξιότιμον πρόεδρον τῆς Ἀκαδημίας κ. Ἰωάννην Καλιτσουνάκην, ὅστις μὲ ὑπερβαλλόντως εὐμενεῖς λόγους μὲ ἐδεξιόθη ἐνταῦθα, καὶ τὸν ἐπίλεκτον συνάδελφον καὶ φίλον κ. Ἐμμ. Ἐμμανουήλ, ὅστις εὐγενῶς ἀνέλαβε τὴν ἐξιστόρησιν τῆς σταδιοδρομίας μου καὶ τὴν σκιαγράφησιν τοῦ καθόλου ἐπιστημονικοῦ ἔργου μου. Τοὺς ὑπεράγαν δι' ἐμὲ τιμητικοὺς καὶ κολακευτικοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ἐνταῦθα ἤκουσα, θὰ ἀναμιμνήσκωμαι πάντοτε μετ' ἰδιαιτέρας συγκινήσεως. Κατὰ τὴν ἱεράν δὲ ταύτην δι' ἐμὲ στιγμὴν εὐγνωμόνως ἐνθυμοῦμαι πάντας ἐκείνους, οἵτινες συνέβαλον εἰς τὴν προαγωγὴν τῶν σπουδῶν μου καὶ τὴν περαιτέρω ἐπιστημονικὴν ἐξέλιξιν μου.

Ἦδη συμμορφούμενος πρὸς τοὺς θεσμοὺς τῆς Ἀκαδημίας, θὰ πραγματευθῶ ζήτημα σχετικὸν πρὸς τὸν κλάδον μου. Ὡς θέμα δὲ τῆς σημερινῆς ὀμιλίας μου ἐξέλεξα τὴν μορφογενετικὴν ἐξέλιξιν τῆς γῆς.

Ἐπειδὴ ἡ παροῦσα συνεδρίασις τῆς Ἀκαδημίας δὲν ἔχει αὐστηρῶς ἐπιστημονικὸν χαρακτήρα, δὲν θὰ ἐπιληφθῶ τῆς ἐξετάσεως εἰδικοῦ τινος γεωλογικοδυναμικοῦ προβλήματος, καθόσον τὸ τοιοῦτον ἴσως παρουσίαζε τὸν ὀμιλητὴν ἔχοντα εἰδικὰς τινὰς γνώσεις, θὰ ἐκούραζεν ὅμως τὴν πλειονότητα τοῦ ἀκροατηρίου.

Ἐνεκα τῶν ἀνωτέρω λόγων δὲν πρόκειται νὰ παρουσιάσω Ἑμῖν νέαν τινὰ θεωρίαν περὶ τοῦ τρόπου γενέσεως καὶ ἐξέλιξεως τῆς γῆς, οὐχ' ἦττον ὅμως θὰ λάβω θέσιν ἀπέναντι τῶν κυριωτέρων ἐξ αὐτῶν. Δι' ἀπλῶν δὲ ἐπιχειρημάτων